

[electronic source]. ESPRESO.TV. Available at: <https://espreso.tv/zernovim-koridorom-z-ukraini-vzhe-eksportovano-ponad-85-mln-tonn-zernovikh-ambasadorka-z-osoblivikh-doruchen-mzs-ukraini-trofimtseva> (Accessed: 30 October 2022).

7. O. Kryvetska. Russia's Aggression Against Ukraine: Global trade implications after 7 months of war [electronic source]. IISD. Available at: <https://www.iisd.org/articles/policy-analysis/russia-ukraine-trade-implications> (Accessed: 30 October 2022).

8. MC12 Outcome Document. WT/MIN(22)/W/16/Rev.1. (16 June 2022) [electronic source]. Available at: <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/MIN22/W16R1.pdf&Open=True> (Accessed: 30 October 2022).

9. The Crisis in Ukraine. Implications of the war for global trade and development [electronic source]. WTO. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/impactukraine422_e.pdf (Accessed: 30 October 2022).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-50>

«GRAIN CORRIDOR» IN UKRAINE: PRINCIPLES OF OPERATION AND IMPLEMENTATION OF THE PROJECT

«ЗЕРНОВИЙ КОРИДОР» В УКРАЇНІ: ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТУ

Surilova A. O.

*Assistant at the Department
of Maritime Law
National University «Odesa Maritime
academy»
Odesa, Ukraine*

Сурілова А. О.

*асистентка кафедри морського
права
Національний університет «Одеська
морська академія»
м. Одеса, Україна*

З неспровокованим повторним нападом Росії на Україну 24.02.2022 року перед Україною та світом постала величезна кількість викликів. Одним з таких є продовольча безпека в умовах кризи.

Відповідно до Римської декларації від 1996 року, країни мають забезпечити право людини на повноцінне харчування [1]. Це означає

доступ до необхідної кількості їжі, її поживної цінності, безпечності та якості.

Як пише в своїй статті А.Г. Благополучна, у широкому сенсі продовольча безпека має на увазі, що виконуються умови, за яких населення має доступ до їжі, кількість та якість якої необхідна для забезпечення здорового життя [2, с. 13].

Незаконна блокада українських портів зробила неможливим транспортування вантажів, серед яких важливе місце займала зернова продукція. За оцінкою Київської Школи Економіки станом на 13.07.2022, збитки агросектору України, завдані російською блокадою портів, склали приблизно 11,9 млрд. дол. [3]. Виробники опинилися в ситуації, коли неможливо вивезти зерно, а покупці не могли отримати вантаж через незаконну збройну агресію Російської Федерації. Така ситуація викликала справедливі побоювання світової спільноти стосовно забезпечення продовольчої безпеки в країнах Європи, Африки та Азії. Питання вийшло на найвищий дипломатичний рівень, і в підсумку проведеної в цьому аспекті роботи між Україною, Туреччиною, ООН та РФ 22.07.2022 було підписано документ під назвою «Ініціатива щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів»¹ [4].

Експорт продуктів сільського господарства є стратегічно важливим для економіки України. У 2013 році України експортувала понад 60 млн тонн продуктів агросектору. У 2019 році вдалося вийти на показник в 75 млн тонн агропродукції [5]. Основними позиціями серед цього виду експорту є кукурудза, пшениця та ячмінь. Перші дві культури мають стабільні показники експорту. Експорт українського ячменю сильно залежить від сезону та ситуації на ринку. Наприклад, обсяг експорту ячменю за друге півріччя 2022 року склав 3 761,9 тис. тонн, за перше півріччя 2021 року – 424,4 тис. тонн, за друге півріччя 2021 року – 5 231,9 тис. тонн [5].

Понад 90% експорту зернових культур відбувається за допомогою морських вантажних перевезень [5]. Лише 5% припадало на експорт з нині окупованих РФ портів Маріуполя і Бердянська. Все інше підлягало експорту з портів Миколаєва (не бере участь в «зерновому коридорі»), Одеси, Чорноморська, Південного.

Імпортерами української продукції сільськогосподарського сектору є країни «Глобального Півдня»: Єгипет, Індонезія, Туреччина, Пакистан, Бангладеш, Марокко, Ємен, Саудівська Аравія, Туніс, Ліван,

¹ Скорочено – «зернова ініціатива», «зернова угода», «зерновий коридор».

Ефіопія, Лівія. Окремо стоїть Китай, який імпортував у 2021 році 8 млн тонн кукурудзи та 3 млн тонн українського ячменю [5].

Українські порти, які зараз беруть участь в «зерновій ініціативі», обробляли до 8 млн тонн зерна щомісяця в 2021 році [4]. Після початку російського вторгнення потужності для зберігання збіжжя не дозволили б вмістити все зерно, яке виявилось заблокованим в Україні, а наземними шляхами перевезти таку кількість збіжжя було неможливо, оскільки для цього було недостатньо логістики, транспорту та інфраструктури. Отже, альтернативи поступилися «зерновій угоді» в економічній привабливості.

Разом з цим, «зерновий коридор», сформований внаслідок угоди, не вирішує всіх проблем, з нею пов'язаних. Залишається проблема страхування кораблів і вантажу. Компанії неохоче займаються страхуванням кораблів, які йдуть в «червону зону» навігації. Додаткові підозри у них виникають через те, що в караванів немає жодного супроводу: ані флоту НАТО, ані мінних тральщиків. Крім цього, ціни на перевезення зросли: за кожну тонну вантажу, який йде «зерновим коридором», передбачена надбавка, наприклад, додаткові 30-40 дол. за кожну тонну [4].

Станом на 30.09.2022 з портів України було вивезено на експорт більше 5,5 млн тонн сільськогосподарської продукції [6]. За цей час у «зерновій ініціативі», підписаній 22.07.2022, взяли участь більше 250 зафрахтованих суден [6]. До 25.10.2022 (включно) цей показник сягнув 8,9 млн тонн за допомогою 390 суден відповідно [7]. Навантаження і вивезення продукції відбувається в портах Одеси, Чорноморська і порту «Південний».

Учасниками зернової угоди, укладеної в Стамбулі 22.07.2022, є Україна, Туреччина, РФ та ООН [4]. При цьому, Україна та Росія не підписували угоду між собою, а уклали договір з Туреччиною та ООН – кожна країна окремо. Тим не менше, текст угоди ніяк не відрізняється, і російська сторона є учасником

Відповідно до змісту угоди, перевіркою суден займаються інспектори Спільного координаційного центру (СКЦ), який розташовується в Стамбулі [4]. До нього входять представники України, Туреччини та РФ. Сам СКЦ діє під егідою ООН.

Судна, які заходять в порти через «зерновий коридор», попередньо реєструються в СКЦ. За ними здійснюється технічне спостереження. Крім цього, «зерновий коридор» володіє «імунітетом» від будь-яких втручань військового або іншого провокативного характеру з боку учасників договору.

Для наближення до кораблів у коридорі потрібна згода СКЦ. Інспектори центру перевіряють дотримання правил угоди, зокрема щодо контрабанди зброї або живої сили.

Судна заходять в порти України за графіком, який затверджується координаційним центром. Сама інспекція проводиться в гаванях Турецької протоки, які визначає турецька сторона.

Угода була підписана 22 липня 2022 року з періодом дії в 120 діб із автоматичним продовженням на такий же період, якщо одна зі сторін не висловить намір про бажання вийти з угоди або змінити її [4]. На даний момент це є предметом особливої уваги, оскільки дія угоди добігає кінця, а Росія намагається шантажувати учасників договору тим, що може відмовитися від її продовження [8]. При цьому, продовольчі інтереси «Глобального Півдня», світової продовольчої безпеки, свідомо ігноруються російською стороною. Наприклад, Росія стверджує, що західні санкції винні в обмеженні експорту російських зернових культур. Однак, російська акваторія Чорного моря не замінована, портова інфраструктура не перебуває під обстрілами і немає жодних перешкод для Росії транспортувати своє зерно в країни Африки та Азії, оскільки Туреччина пропускає через Босфор російські балкери, а Захід не збирається спричинити світовий голод, тому не буде перешкоджати забезпеченню південних країн продовольством.

Відтак, можна розрізнити економічні та політичні наслідки «зернової угоди» для України. Економічні наслідки можна оцінити як переважно позитивні, оскільки «зерновий коридор» запобігає зіпсуванню збіжжя, допомагає реалізувати агропродукцію та отримати виручку. Водночас, показники експорту не дорівнюють ситуації до вторгнення, коли вони тільки-но вирівнялися після коронавірусного «шоку» 2020 року.

Політичні наслідки «зернової угоди» оцінити важче, позаяк війна триває, а Росія продовжує шантажувати світову спільноту тим, що вийде з угоди. У зв'язку з цим, важко оцінити, хто з учасників угоди від неї виграє більше за інших, якщо всі вимушені слідкувати, чи не припинить РФ самовільно її дію своїм виходом. Зрозуміло, що Україна як учасник угоди виступає гарантом продовольчої безпеки у світі – і це шляхетна місія. Однак не можна нормалізувати становище, за якого ми вимушені використовувати «зерновий коридор», тому що блокада українських портів державою-агресором не може бути жодним чином нормалізована.

Отже, позитивним елементом є те, що український агросектор отримав змогу вивезти своє зерно і отримати кошти за свою працю.

У більш широкому сенсі, здобутком «зернового коридору» є підтримання продовольчої безпеки в країнах «Глобального Півдня». Тим не менше, не можна закрити очі на те, що російська сторона намагається перешкоджати вільному руху вантажів за «зерновим коридором». У зв'язку з цим, варто завжди пам'ятати про те, що будь-які домовленості з РФ будуть використані Росією проти підписантів. У випадку із «зерною угодою» Росія вже шантажує учасників договору тим, що може припинити свою участь. Абсолютно очевидно, що в подальшому держава-агресор буде використовувати свою участь в «зерновій угоді» з метою отримання нових преференцій або шантажу учасників договору. У зв'язку з цим, учасники разом зі світовою спільнотою мають посилювати всі можливі види тиску на РФ з метою примушення її до виконання взятих на себе зобов'язань та відновлення порушеного РФ світового порядку, заснованого на нормах міжнародного права.

Література:

1. UN FAO. Rome Declaration on World Food Security. World Food Summit, Rome, Italy, 13-17 November 1996. URL: <https://www.fao.org/3/w3613e/w3613e00.htm> (дата звернення: 27.10.2022)
2. Благополучна А.Н. Економічна доступність продовольства в умовах війни. *Економічні Горизонти*, 2022, № 3 (21). С. 13-20. URL: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(21\).2022.263549](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(21).2022.263549) (дата звернення: 27.10.2022)
3. РФ вивезла з України зерна та олії на 600 мільйонів дол. Kyiv School of Econocmics. 13.07.2022. URL: <https://bit.ly/3zjiyD1> (дата звернення: 27.10.2022)
4. Гордійчук Д. Порти знову запрацюють. Що підписали в Стамбулі та як тепер Україна буде вивозити зерно? *Економічна Правда*. 22.07.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/07/22/689519/> (дата звернення: 27.10.2022)
5. Репін К. Стратегічні зернові. Наслідки скорочення українського зернового експорту для України і світу. *Порти України*. 21.06.2022. URL: <https://ports.ua/strategichni-zernovi/> (дата звернення: 27.10.2022)
6. У Кабміні розповіли, скільки зерна вже експортували із портів України. *Слово і Діло*. 30.09.2022. URL: <https://bit.ly/3SGVuF4> (дата звернення: 27.10.2022)

7. Зерновий коридор: відвантажено майже 9 млн тонн агропродукції. *Порти України*. 25.10.2022. URL: <https://bit.ly/3DcD1KT> (дата звернення: 27.10.2022)

8. Росія вийде із “зернової угоди”, якщо її вимоги проігнорують. 13.10.2022. URL: <https://bit.ly/3zjiALc> (дата звернення: 27.10.2022)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-51>

REGULATION OF ONLINE GAMBLING PLATFORMS IN EU LEGISLATION

РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГРАЛЬНИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЄС

Shcherbak H. R.

*Postgraduate Student at the Department
of International,
Civil and Commercial Law
State University of Trade
and Economics
Kyiv, Ukraine*

Щербак Г. Р.

*аспірант кафедри міжнародного,
цивільного та комерційного права
Державний торговельно-економічний
університет
м. Київ, Україна*

Стрімкий розвиток цифрових та інформаційних технологій, який відбувався в кінці 20 століття не оминув і таку сферу як азартні ігри. Протягом 90-х років почали створюватися перші онлайн-платформи для їх проведення по всьому світі та зокрема в країнах Європейського Союзу. В багатьох державах світу питання, пов'язані з існуванням та діяльністю таких онлайн-платформ (реєстрація юридичних осіб, форми діяльності тощо), були законодавчо врегульовані на національному рівні.

Що стосується законодавства ЄС, то це питання безпосередньо не є врегульованим на рівні Спільноти, оскільки не має відповідної сфери в законодавстві Союзу. Керуючись принципом субсидіарності ЄС визнає за державами-членами автономію волі в тому, як регулювати організацію та діяльність онлайн-платформ для азартних ігор, оскільки це відповідає даному принципу [7]. Окрім того, ця сфера підпадає під свободу руху послуг, яка гарантується ст. 56 Договору про функціонування ЄС (далі – ДФЄС) [1].